

NATURA 2000

STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

DLA OBSZARÓW SPECJALNEJ OCHRONY (OSO)
DLA OBSZARÓW SPEŁNIAJĄCYCH KRYTERIA OBSZARÓW O ZNACZENIU
WSPÓLNOTOWYM (OZW)

I
DLA SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY (SOO)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. TYP	1.2. KOD OBSZARU	1.3. DATA OPRACOWANIA	1.4. DATA AKTUALIZACJI
B	PLH140028	2008-09	2009-04

1.5. POWIĄZANIA Z INNYMI OBSZARAMI NATURA 2000

1.6. INSTYTUCJA LUB OSOBA ZBIERAJĄCA INFORMACJE:

Wojewódzki Zespół Specjalistyczny województwa mazowieckiego

1.7. NAZWA OBSZARU:

Gołobórz

1.8. WSKAZANIE I ZAKLASYFIKOWANIE OBSZARU:

DATA ZAPROPONOWANIA JAKO OZW

2009-10

DATA ZATWIERDZENIA JAKO OZW

2011-01

DATA ZAKLASYFIKOWANIA JAKO OSO

DATA ZATWIERDZENIA JAKO SOO

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. POŁOŻENIE CENTRALNEGO PUNKTU OBSZARU

DŁUGOŚĆ GEOGRAFICZNA

E 22 16 5

SZEROKOŚĆ GEOGRAFICZNA

N 52 7 13

2.2. POWIERZCHNIA (ha):

186,5

2.3. DŁUGOŚĆ OBSZARU (km):

2.4. WYSOKOŚĆ (m n.p.m.):

MINIMALNA

MAKSYMALNA

ŚREDNIA

2.5. REGION ADMINISTRACYJNY (NUTS)

Kod	Nazwa regionu	%
PL122	Ostrolecko-siedlecki	100

2.6. REGION BIOGEOGRAFICZNY

Nazwa regionu biogeograficznego
Kontynentalny

3. INFORMACJA PRZYRODNICZA

3.1. Typy SIEDLISK znajdujące się na terenie obszaru Natura 2000 oraz ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk

3.1.a. Typy SIEDLISK wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG

Kod	Nazwa siedliska	% pokrycia	Stopień Reprezen.	Względna powierzc	Stan zachow.	Ocena ogólna
2330	Wydmę śródłądowe z murawami napiaskowymi	5,87	A	C	A	A
4030	Sucho wrzosowiska (Calluno-Geniston, Pohlio-Callunion, Calluno-Arctostaphylon)	0,50	A	C	B	C
5130	Zarośla jałowca pospolitego na wrzosowiskach lub murawach nawapiennych	2,16	A	C	A	B
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z Scheuchzerio-Caricetea)	4,26	D			
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum)	10,21	A	C	A	A
91D0	Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Pino)	0,85	D			
9110	Cieplolubne dąbrowy (Quercetalia pubescenti-petraeae)	0,95	D			
91T0	Sosnowy bór chrobotkowy (Cladonio-Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum)	2,88	B	C	A	B

3.2. GATUNKI, których dotyczy Artykuł 4 Dyrektywy Rady 79/409/EWG i gatunki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

3.2.a. PTAKI wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie
A236	<i>Dryocopus martius</i>		1p			D			

3.2.b. Regularnie występujące Ptaki Migrujące nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.c. SSAKI wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.d. PŁAZY i GADY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.e. RYBY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.f. BEZKRĘGOWCE wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	OSIADŁA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
			Rozrodcza	Zimująca	Przelotna	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.2.g. ROŚLINY wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG

KOD	NAZWA	POPULACJA			OCENA ZNACZENIA OBSZARU			
		Populacja	Populacja	Populacja	Populacja	Stan zach.	Izolacja	Ogólnie

3.3. Inne ważne gatunki zwierząt i roślin

PTAKI

Populacja	Motywacja
-----------	-----------

SSAKI

Populacja	Motywacja
-----------	-----------

PŁAZY

Populacja	Motywacja
-----------	-----------

GADY

	Populacja	Motywacja
<i>Lacerta agilis</i>	C	D

RYBY

Populacja	Motywacja
-----------	-----------

BEZKRĘGOWCE

Populacja	Motywacja
-----------	-----------

ROŚLINY

	Populacja	Motywacja
<i>Aquilegia vulgaris</i>	V	D
<i>Cephalanthera rubra</i>	>10 i	A
<i>Cimicifuga europaea</i>	R	D
<i>Daphne mezereum</i>	V	D
<i>Dianthus arenarius</i>	V	D
<i>Dryopteris cristata</i>	V	A
<i>Hedera helix</i>	V	D
<i>Helichrysum arenarium</i>	C	D
<i>Hepatica nobilis</i>	R	D
<i>Hierochloe australis</i>	V	A
<i>Ledum palustre</i>	V	D
<i>Lilium martagon</i>	R	D
<i>Lycopodium annotinum</i>	R	D
<i>Lycopodium clavatum</i>	R	D
<i>Melittis melissophyllum</i>	R	D
<i>Platanthera bifolia</i>	V	D
<i>Polypodium vulgare</i>	R	D
<i>Primula veris</i>	R	D
<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	V	D

4. OPIS OBSZARU

4.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

Klasy siedlisk	% pokrycia
Lasy iglaste	19 %
Lasy mieszane	33 %
Siedliska leśne (ogólnie)	30 %
Siedliska łąkowe i zaroślowe (ogólnie)	18 %
Suma pokrycia siedlisk 100 %	

OPIS OBSZARU

Gołobórz stanowi bardzo ciekawy przykład rzeźby lodowcowej i polodowcowej o specyficznej budowie geologicznej i zróżnicowanych pod względem geomorfologicznym krajobrazach. Znajduje się w obrębie Niecki Mazowieckiej wypełnionej osadami trzeciorzędu, na których zalegają utwory czwartorzędowe. Współczesną, bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu stanowią zatem formy polodowcowe przekształcone przez procesy peryglacjalne, które uległy holoceniowym czynnikom rzeźbotwórczym. Do głównych utworów powierzchniowych należą plejstoceniowe gliny i piaski zwałowe oraz piaski żwiry wodnolodowcowe. Osady holocenu reprezentowane są przez eoliczne wydmy paraboliczne i pola piasków przewianych.

Gołobórz znajduje się w strefie moreny czołowej, a wysokości bezwzględne kształtują się na poziomie około 148 do 152 m, przy deniwelacji terenu wynoszącej około 30 m. Teren pochylony jest w kierunku południowym. W jego północnej i środkowej części rozciągają się piaszczyste wydmy o różnych formach morfologicznych, przybierających kształty łuków, parabol i wałów. Na wschód od nich znajduje się niecka wytopiskowa po martwym lodzie oraz dolina erozyjno-denudacyjna, która tworzy sieć drobniejszych form. W południowej części Obszaru znajduje się taras nadzalewowy rzeki Muchawki. Podłoże glebowe stanowi tu glina zwałowa i słabo przepuszczalne piaski.

Prawie 80% obszaru porastają zbiorowiska leśne. Pod względem powierzchni dominują bory mieszane i bory sosnowe reprezentujące pełną skalę wilgotnościową siedlisk, od skrajnie suchych po bagienne. Ponadto występują tu olsy oraz grądy tworzące mozaikę z płatami dąbrów świetlistych. Teren niezalesiony porastają zbiorowiska wrzosowiskowe, murawowe, ziołoroślowe, szuwarowe i zarośla wierzbowe.

Północna część Gołoborza stanowi poligon wojsk lądowych, wykorzystywany przez jednostki rozpoznawcze I Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej.

4. OPIS OBSZARU

4.2. WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

Gołobórz to jeden z najciekawszych i najbardziej zróżnicowanych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym obszarów na terenie Niziny Południowopodlaskiej. Przez analogię budowy geomorfologicznej i szaty roślinnej porównywany jest z Puszczą Kampinoską. O jego wartości świadczy występowanie siedlisk przyrodniczych reprezentujących bardzo różne wymagania ekologiczne.

Skrajnie ubogie i skrajnie suche piaszczyste gleby porasta mozaika roślinności związanej z naturalnym procesem utrwalania wydmy śródlądowych. Do największych pod względem powierzchni należą murawy szczotlichowe *Spergulo vernalis-Corynephorum* (2330) reprezentujące różne stadia rozwojowe. Towarzyszą im suche wrzosowiska (4030) z dominującym wrzosem zwyczajnym *Calluna vulgaris* nawiązujące swoją fizjonomią i składem gatunkowym do wrzosowisk knotnikowych *Pohlio-Callunetum*.

Osobliwością przyrodniczą tego terenu są malownicze zarośla jałowca pospolitego *Juniperus communis* (5130). Wysokość niektórych okazów dochodzi do ponad 4 m. Jest to jedyne znane miejsce występowania tego siedliska przyrodniczego w makroregionie. Ostatnie stadium sukcesji na wydmach stanowi suchy bór chrobotkowy *Cladonio-Pinetum* (91T0). W obrębie Obszaru zajmuje on najwyżej położone fragmenty wydmy. Cechuje go dobrze wykształcona struktura i zróżnicowany wiekowo drzewostan. W runie występują chronione gatunki roślin - goździk piaskowy *Dianthus arenarius* i paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*. Ta ostatnia rośnie na bardziej stromych stokach wydmy o wystawie północnej.

Taras nadzalewowy rzeki Muchawki zdominowany jest przez roślinność leśną. Na uwagę zasługują dobrze zachowane grądy subkontynentalne *Tilio-Carpinetum* (9170) reprezentujące odmianę Mazowiecko-Poleską, zróżnicowaną w obrębie Obszaru na dwa podzespoły: trzcinnikowy *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum* i typowy *Tilio-Carpinetum typicum*. Lokalne wyniesienia w obrębie grądów porośnięte są przez różnej wielkości płyty ciepłolubnej dąbrowy *Potentillo albae-Quercetum* (9110*). Zarówno grądy, jak i dąbrowy cechuje stary 100-120 letni drzewostan oraz większa, niż ma to miejsce w lasach gospodarczych, ilość martwego drewna. Wynika to z istniejącej od 1982 r. ochrony rezerwatowej.

Spośród wielu gatunków chronionych i rzadkich regionalnie związanych z mezofilnymi lasami liściastymi rosnących na tym terenie warto wymienić buławnika czerwonego *Cephalanthera rubra* figurującego w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin oraz pluskwicę europejską *Cimicifuga europaea*, lilię złotogłów *Lilium martagon* i miódownika melisowatego *Melittis melissophyllum*. Posiadają one tu populacje mające bardzo duże znaczenie w skali regionu. Z gatunków zwierząt występujących w obrębie Obszaru na uwagę zasługują liczna populacja jaszczurki zwinki *Lacerta agilis*.

4.3. ZAGROŻENIA

Do najważniejszych czynników zagrażających siedliskom przyrodniczym na terenie Ostoji należy sukcesja. Wydmy śródlądowe z murawami szczotlichowymi, wrzosowiska oraz zarośla jałowca pospolitego ulegają stopniowemu zarastaniu przez sosnę zwyczajną *Pinus sylvestris*. W perspektywie, w wyniku sukcesji powstaną w ich miejscu silnie zwarte i ubogie młodniki sosnowe. W przypadku ciepłolubnej dąbrowy zagrożeniem jest nadmierny rozwój leszczyny *Corylus avellana*. Jej zwiększający się udział w podszyciu będzie proporcjonalnie powodował wzrost zacielenia dna lasu, co w konsekwencji doprowadzi do stopniowego wycofywania się ciepło i światłolubnych gatunków runa.

Istotnym problemem występującym na terenie Obszaru jest powstawanie dzikich wysypisk śmieci i gruzu oraz wykorzystywanie terenu do jazdy quadami. Nielegalne pozyskiwanie piasku w chwili obecnej ma niewielkie znaczenie, ale potencjalnie jego nasilenie może wzrosnąć.

Nie bez znaczenia są zaburzenia stosunków wodnych będące skutkiem wybudowania na granicy rezerwatu rowu osuszającego. Jego funkcjonowanie spowodowało już degradację torfowiska przejściowego i boru bagiennego *Vaccinio uliginosi-Pinetum* oraz wymarcie m.in.: brzozy niskiej *Betula humilis*, rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, pływacza średniego *Utricularia intermedia* i widłaczka torfowego *Lycopodiella inundata*.

4.4. STATUS OCHRONNY

Rezerwat przyrody "Gołobórz" (1982 r., 65,9 ha);

4.5. STRUKTURA WŁASNOŚCI

60% Skarb Państwa
40% własność prywatna

4.6. DOKUMENTACJA - ŹRÓDŁA DANYCH

Anonymus. 2007 Inwentaryzacja siedlisk przyrodniczych i gatunków przeprowadzona w latach 2006-2007 przez Nadleśnictwo Siedlce.

Borkowska L. 1995 Zmiany we florze rezerwatu "Gołobórz" w latach 1980-1990. Zesz. Nauk. WSRP w Siedlcach. Seria Nauki Przyrodnicze. 44 73-89

Chorąży C. 2000 Badania nad wybranymi cechami populacji *Cimicifuga europaea* (Szipcz.) i *Laserpitium latifolium* (L.) na terenie Wysoczyzny Siedleckiej. Praca magisterska, Zakład Botaniki, Akademia Podlaska, Siedlce.

Ciosek M., Głowacki Z. 1979 Operat projektowanego rezerwatu florystyczno-krajobrazowego "Gołobórz". ss. 11

Ciosek M., Kot H., Kaszuba Z. ? Rezerwaty Przyrody. Gołobórz. [w:] H. Kot. (red.). Przyroda województwa siedleckiego. Urząd Wojewódzki w Siedlcach, Wydział Ochrony Środowiska, Siedlce. ss. 89-91

Falkowski M. 2008 Inwentaryzacja szaty roślinnej w 2008 r.

Ozimiński K. 1980 Flora a stan zachowania zbiorowisk roślinnych projektowanego rezerwatu "Gołobórz". Praca magisterska wykonana w Zakładzie Botaniki WSRP w Siedlcach.

Ozimiński K. 1984 Przyczynek do poznania flory naczyniowej okolic Siedlec. Zesz. Nauk. WSRP w Siedlcach. Seria Przyrodnicza. 4 105-111

5. STATUS OCHRONNY OBSZARU ORAZ POWIĄZANIA Z OSTOJAMI CORINE BIOTOPES

5.1. DESYGNOWANE FORMY OCHRONY NA POZIOMIE KRAJOWYM I REGIONALNYM:

KOD % POKRYCIA

PL02 35,3 %

5.2. POWIĄZANIA OPISANEGO OBSZARU Z INNYMI TERENAMI:

desygnowanymi na poziomie krajowym lub regionalnym

KOD FORMY OCHRONY	NAZWA OBSZARU	TYP RELACJI	% POKRYCIA
PL02	<i>Gołobórz</i>	+	35,3

desygnowanymi na poziomie międzynarodowym

NAZWA STATUSU OCHRONY	NAZWA OBSZARU	TYP RELACJI	% POKRYCIA
-----------------------	---------------	-------------	------------

5.3. POWIĄZANIA OPISANEGO OBSZARU Z OSTOJAMI CORINE BIOTOPES:

KOD CORINE	TYP RELACJI	% POKRYCIA
------------	-------------	------------

6. DZIAŁALNOŚĆ CZŁOWIEKA NA TERENIE OBSZARU I W JEGO OTOCZENIU I INNE CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA TEN OBSZAR

6.1. GŁÓWNE CZYNNIKI I RODZAJE DZIAŁALNOŚCI CZŁOWIEKA ORAZ PROCENT POWIERZCHNI OBSZARU IM PODLEGAJĄCY

Wpływy i działalność na terenie obszaru:

kod	nazwa	intensywność	% obszaru	wpływ
160	Gospodarka leśna - ogólnie	C	40	0
300	Wydobywanie piasku i żwiru	C	1	-
421	Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	B	20	-
623	Pojazdy zmotoryzowane	A	20	-
710	Uciążliwy hałas	A	40	-
730	Poligony	C	30	+
800	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	A	10	-
950	Ewolucja biocenotyczna	B	14	-

Wpływy i działalność wokół obszaru:

kod	nazwa	intensywność	% obszaru	wpływ
100	Uprawa	B		0
102	Koszenie / ścinanie	B		0
160	Gospodarka leśna - ogólnie	C		0
200	Hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków	B		0
502	Drogi, autostrady	A		-
710	Uciążliwy hałas	A		-

6.2. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

SPRAWUJĄCY NADZÓR (INSTYTUCJA LUB OSOBA):

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie

ZARZĄDZANIE OBSZAREM I PLANY:

7. MAPY OBSZARU

Mapy fizyczne obszaru

Numer mapy	Skala	Projekcja	Opis
N-34-141-D	1: 50000	PUWG 1992	Yes

Zdjęcia lotnicze obszaru

Numer	Obszar	Temat	Data
-------	--------	-------	------

8. ZDJĘCIA OBSZARU

Numer	Obszar	Temat	Autor	Data
-------	--------	-------	-------	------

4. OPIS OBSZARU

4.7. HISTORIA